

Gepubliceerd op *Sovon.nl* (<https://www.sovon.nl>)

[Home](#) > Historie Wylerberg

Historie Wylerberg ^[1]

Tussen Kleef en Nijmegen, dichtbij de Hollandse grens, op de uiterste uitloper van het voormalige duin, tegenwoordig een met tamme kastanjes beboste heuvelketen, valt het huis Wylerberg in de heerlijke vlakte van de Nederrijn op met een wijds uitzicht van Elten tot Arnhem.

Meesterlijk vanuit de standplaats en vanuit de omgeving geschapen, is het geheel en al vanuit het landschap te begrijpen. Al bij de eerste benadering heeft men het gevoel van het ongewone en nieuwe, en toch harmonische en vanzelfsprekende, dat zich bij langere beschouwing en verder eromheen schreiden tot een muzikale belevenis verdicht. Hier trilt alles bewogen en ritmisch, zoals een stoutmoedig opgebouwde symphonie.' (aldus Ernst Pollack in 'Der Baumeister Otto Bartning', 1928)

Herstelbetaling voor oorlogsschade

De omgeving waar de villa staat was vroeger Duits grondgebied. Hoe is dit in Nederlandse handen gekomen?

Omstreeks 1920 kwam het gebied grotendeels als erfdeel uit het vermogen van het Kleefse geslacht Hibi in bezit van mevrouw Schuster-Hibi. De villa Wylerberg werd in 1921-24 in opdracht van de Weimar Republiek gebouwd voor mevrouw Schuster. Deze opdracht kan als een compensatie worden beschouwd van het verlies dat haar man leed door de confiscatie van zijn fabrieken in Lotharingen ten gevolge van het Vlecksverdrag tussen Duitsland en Frankrijk uit 1919. Zo was dit gebouw dus een direct gevolg van de eerste Wereldoorlog. Ook in de tweede Wereldoorlog heeft het gebied en ook de villa Wylerberg zwaar te lijden gehad van de strijd: in mei 1940 lagen Duitse eenheden verborgen op de Duivelsberg en in de winter van 1944-45 ging de frontlinie diverse keren heen en weer over de Duivelsberg.

Vooraf in het oostelijk deel van de Duivelsberg zijn hiervan nog sporen in het terrein te zien. In dit gebied blijkt hoe groot de directe maar ook de indirecte invloed van de Tweede Wereldoorlog is geweest.

Annexatie

Na de oorlog heeft Nederland een poging gedaan grote delen van het aangrenzende west Duitsland te annexeren. De nestor van de Nederlandse plantensociologie, Victor Westhoff, had een zetel in een voorbereidingscommissie voor het aspect natuurbeheer. Hiertoe inventariseerde hij achter zijn bureau

(na de oorlog was het aangrenzende Duitsland uiteraard nog niet toegankelijk) de verschillende te annexeren terreinen, op plantensociologische basis. Dit Nederlandse plan werd echter door de geallieerden niet overgenomen, in zekere zin in ruil voor de Marshallhulp. Echter met uitzondering van een paar snippers, zoals Duivels- en Wylerberg bij Nijmegen, mede door toedoen van de met deze gebieden bekende politicus jhr. Mr. M. Van der Goes van Naters, die begreep hoe waardevol die hier in het Filosofendal (ten oosten van de villa) voorkomende Elzenbronbosvegetaties waren.

Staatsbosbeheer

Het bos werd nadien vooral gehavend bij het naderen van de grenscorrectie in 1949: veel oude bomen werden toen met name in het Filosofendal gekapt. Na de annexatie in 1949 werd het officiële grensverdrag in 1963 geëffectueerd. Hierbij werd het geannexeerde gebied verkleind, vooral agrarische gronden werden weer aan Duitsland teruggegeven. Het natuur- en cultuurhistorisch mooiste deel bleef echter in Nederlandse handen. En zo is de (villa) Wylerberg nauw verbonden met de beide wereldoorlogen!

Na de annexatie was de villa dus rijkseigendom geworden en viel toe aan Staatsbosbeheer, die het in de loop der tijd aan verschillende gebruikers heeft verhuurd. Momenteel wordt het gebruikt door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (voorheen Das en Boom) en tot 1 maart 2010 het bureau van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Uniek voorbeeld van expressionistische architectuur

Vogels die de Wylerberg overtrekken, blijven altijd even in de lucht hangen: van boven worden ze getroffen door de bijzondere vorm van de villa. Het is net een grote kristal, een natuurlijke vorm neergelegd in de helling van de stuwwal. De hoofdas van het gebouw is exact Noord - Zuid, met op iedere verdieping een centrale hal, van waaruit alle kamers rondom zijn te bereiken. Bijna alle kamers hebben een bijzondere vorm, waarbij het normale vierkant bijna niet voorkomt. Het leggen van kabelgootjes voor computerverbindingen die in onze digitale maatschappij de belangrijkste link moeten vormen met onze buitenwereld, is dan ook geen simpele aangelegenheid, nog los van het feit dat de muren hier en daar diktes van een bijna een meter benaderen. Die dikke muren zijn wel een verklaring voor het prettige werkklimaat binnen, bij tropische temperaturen buiten.

Muziekzaal

Bij binnenkomst in de villa komt u altijd eerst in de centrale hal. Links treft u de grote zaal, ook wel muziekzaal genoemd: hier zijn vele pianoconcerten gegeven, voor de notabelen uit de omgeving. Deze ruimte is in de oorspronkelijke staat gerestaureerd: in het stucwerk zijn echt impressionistisch de natuurlijke buitenvormen terug te vinden. De kleuren, die oorspronkelijk wat minder fel waren, laten zien hoe de aankleding van het gebouw moet zijn geweest. Iedere ruimte had zijn eigen kleurstelling op de muren. De vloer was voorzien van eiken- en beukenparket, nu nog aanwezig in zijn oorspronkelijke staat. De muren hingen vol met werken van toen nog niet bekende expressionisten. Deze kunstwerken zijn tijdens de oorlog allemaal door onbekenden weggehaald en nooit meer boven water gekomen: het verhaal gaat dat er nog werken zijn verstopt in verborgen ruimtes in de dikke muren. Tot op heden hebben we ze echter niet aangetroffen.

Bijzondere tegelkachels

Het gebouw werd verwarmd door een 5 grote tegelkachels, die gestookt werden met het hout uit de omgeving. Drie van die kachels zijn nog in verschillende ruimtes te bewonderen. De rookkanalen van die kachels kwamen in een centrale kolom bij elkaar, uitmondend in een grote schoorsteenpartij die het imposante leien dak siert. Bij de restauratie van de schoorsteen, ca. 10 jaar geleden, werd de

kauwenkolonie (ieder jaar zo een 15 paar) het leven onmogelijk gemaakt: slechts 2 pijpen werden open gehouden en voor de nieuwe gasverwarming modern van een vogelwerende kap voorzien. Het is niet moeilijk om nog meer interessante details van dit gebouw te noemen. Als u op bezoek bent, dus goed rondkijken!

[Disclaimer](#) [Privacyverklaring](#) [Voorwaarden](#) [Colofon](#) [Sitemap](#)

Bron-URL: <https://www.sovon.nl/nl/content/historie-wylerberg>

Links

[1] <https://www.sovon.nl/nl/content/historie-wylerberg>